

ЦЕНТРАЛІЗОВАНА БІБЛІОТЕЧНА СИСТЕМА ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО РАЙОНУ М. ХАРКОВА

Централізована бібліотечна система (ЦБС) Шевченківського (колишнього Держинського) району міста Харкова складається з Центральної міської бібліотеки імені В. Г. Белінського, Центральної дитячої бібліотеки імені П. Панча і шести бібліотек-філій. ЦБС має універсальний фонд, обслуговує читачів усіх категорій.

ЦБС була заснована відповідно до наказу відділу культури Виконкому Харківської міської Ради депутатів трудящих № 155 від 30. 12. 1975 р. «Про централізацію державних масових бібліотек Держинського району». Державні масові бібліотеки Держинського району об'єдналися в єдину мережу – ЦБС, яку очолила Центральна міська бібліотека імені В. Г. Белінського (ЦМБ). З 1977 р. до ЦБС увійшли бібліотеки для дітей. До ЦБС входило 11 бібліотек: сім бібліотек для дорослих (ЦМБ, № 17, № 22, № 28, № 33, № 34, № 38) і чотири для дітей (ЦДБ, № 11, № 25, № 35).

Співробітники ЦБС провели роботу з підготовки та впровадження централізації. Складено зведений каталог. Об'єднання ресурсів бібліотек зробило доступним для читачів весь фонд ЦБС, раціональніше стали використовуватися кошти. Штат збільшився. У ЦМБ з'явилися працівники, які обслуговували всю ЦБС: художник, працівники МБА, відділів обробки та комплектування, методичного, бібліографічного. Директором ЦБС і одночасно директором ЦМБ була Сазонова Марія Іванівна (1959–1985).

Протягом багатьох років ЦБС Держинського району зазнала змін: бібліотеки змінювали адреси, отримуючи більш комфортні приміщення, об'єднувалися філії, відкривалися нові бібліотеки. Так, на початку 1980-х років була створена юнацька філія, на початку 1990-х – Бібліотека сімейного читання, перша в Харкові. Об'єдналися бібліотека-філія № 11 для дітей та бібліотека-філія № 34 для дорослих, бібліотека-філія № 25 для дітей та бібліотека-філія № 33 для дорослих, утворилися бібліотеки сімейного

читання № 11 та № 25. Підсумком об'єднання бібліотеки-філії № 35 для дітей та юнацької філії є бібліотека-філія № 35 для дітей та юнацтва. Очолювали в цей час ЦБС Гамзе Зінаїда Семенівна (1986–1995) і Фісенко Галина Василівна (1995–2013).

На сьогодні (станом на 01. 01. 2018) до складу ЦБС Шевченківського району міста Харкова входить сім бібліотек:

- Центральна міська бібліотека імені В. Г. Белінського
- Центральна дитяча бібліотека імені П. Панча
- Бібліотека-філія № 11 сімейного читання
- Бібліотека-філія № 17 для сліпих (єдина в Харківській області)
- Бібліотека-філія № 22 для дорослих
- Бібліотека-філія № 35 для дітей
- Бібліотека-філія «Бібліотека сімейного читання».

Штат ЦБС Шевченківського району – 47 працівників, 45 з них мають вищу освіту, фахову – 39.

Загальний фонд бібліотек ЦБС Шевченківського району на 01. 01. 2018 р. складає 270128 примірників. Зокрема:

ЦМБ ім. В. Г. Белінського – 138665

ЦДБ ім. П. Панча – 32972

Філія № 11 сімейного читання – 21456

Філія № 17 для сліпих – 13656

Філія № 22 для дорослих – 20576

Філія № 35 для дітей – 19443

Філія «Бібліотека сімейного читання» – 23360.

Зміст фонду – універсальний, з переважанням художніх творів та літератури гуманітарного напрямку. Бібліотеки сімейного читання мають відділи дитячої літератури і літератури для дорослих. Спеціальний фонд має бібліотека-філія № 17 для сліпих – видання шрифтом Брайля, озвучені документи на різних носіях.

Щороку бібліотеками ЦБС обслуговується близько **26 300** користувачів, з відвідуваністю **173 000**, книговидачою – **532 800**.

З 2006 р. ЦМБ ім. В. Г. Белінського ЦБС Шевченківського району є координаційним центром з організаційної, методичної та технологічної підтримки проекту «Корпоративна мережа міських масових бібліотек міста Харкова 2005–2006 рр. Впровадження нових інформаційних технологій». Співробітники ЦБС беруть участь у створенні корпоративного електронного каталогу.

З 2016 р. електронний каталог корпоративної мережі публічних бібліотек міста Харкова [«PUBLIBNET»](#), розміщений на офіційному веб-сайті ЦБС, став доступний зовнішнім користувачам. На **01. 01. 2018** р. у ньому налічувалося **106 403** записів.

З 2010 р. співробітники ЦБС брали участь у конкурсах Програми [«Бібліоміст»](#).

Завдяки участі в конкурсі «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до Інтернет» ЦМБ ім. В. Г. Белінського, ЦДБ ім. П. Панча, Бібліотека сімейного читання та Бібліотека сімейного читання № 11 отримали 15 комп'ютерів з ліцензійним програмним забезпеченням, 15 веб-камер, 4 принтери, 4 сканери.

Сьогодні діяльність бібліотек ЦБС ґрунтується на застосуванні нових технологій. Усі бібліотеки ЦБС мають комп'ютери – **55** од., з доступом до Інтернету – **48** од., копіювально-розмножувальну техніку – **27** од.

У бібліотеках Шевченківської ЦБС працюють інтернет-центри, інтерактивні центри допомоги громадянам «Громада – бібліотека – влада». У бібліотеках проводяться заняття з основ комп'ютерної грамотності для літніх людей «Комп'ютерний лікнеп». Автоматизованих міст для користувачів – **22**.

Співробітники ЦМБ ім. В. Г. Белінського і чотирьох бібліотек-філій ЦБС (№ 22, № 17, № 11 та бібліотека сімейного читання) взяли участь в

проекті IREX / Україна «Моя нова поліція: громадська підтримка реформи Національної поліції».

[Офіційний веб-сайт](#) ЦМБ ім. В. Г. Белінського ЦБС Шевченківського району функціонує з кінця 2011 р. Кількість переглядів сайту за 2017 р. склала **73 467**, відвідувачів – **31 172**.

Кожна бібліотека ЦБС має сторінки в соціальних мережах. У 2015 р. створено тематичний блог [«Души прекрасные порывы ...»](#), де публікуються творчі роботи читачів ЦБС.

Центральна міська бібліотека ім. В. Г. Белінського

вул. Данилевського, 34.

Заснована в **1934** р., як «Районна бібліотека № 12».

Є провідним просвітницьким, культурним, інформаційним центром, методичним центром для публічних бібліотек міста (з 1 лютого 1974 року, відповідно до наказу відділу культури Виконкому Харківської міської Ради депутатів трудящих) і головною бібліотекою ЦБС Шевченківського району.

ЦМБ ім. В. Г. Белінського у [Facebook](#)

E-mail: citylibbelin@gmail.com

З 2013 р. ЦМБ ім. В. Г. Белінського очолює Передерій Світлана Іванівна.

Центральна дитяча бібліотека імені Петра Панча

вул. Архітекторів, 30-А

Заснована **1949** р. як «Дитяча бібліотека № 6» (першого читача записано 2 грудня 1949 р.). У 1979 р. бібліотеці було присвоєне ім'я українського письменника Петра Панча. Після об'єднання бібліотек району в єдину ЦБС бібліотека ім. П. Панча отримала статус Центральної дитячої бібліотеки Дзержинського (нині Шевченківського) району.

Навесні 1977 р. бібліотека отримала нове приміщення по вулиці Космічній, 21 в будівлі інституту «Агропроект». 2009 р. ЦДБ змінила дислокацію й отримала прописку в Дитячій школі мистецтв № 6 на Олексіївці. На сьогоднішній день ЦДБ ім. П. Панча є прикладом сучасної дитячої бібліотеки. Щороку в ЦДБ проходить другий етап Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач року». У 2011 р. бібліотека одержала комп'ютерну техніку як переможець II раунду конкурсу програми «Бібліоміст».

ЦДБ ім. П. Панча співпрацює з ліцеєм № 149 та дитячим садком № 411, бере участь заходах літніх шкільних таборів, також співпрацює з центром дітей-інвалідів «Промінь» і територіальним центром «Турбота». У ЦДБ працює Клуб практичної психології, заняття проводить дипломований психолог-волонтер О. Н. Костинська.

Колектив бібліотеки нагороджений багатьма грамотами та дипломами за просвітницьку діяльність та багаторічну сумлінну працю.

ЦДБ ім. П. Панча у [Facebook](#).

E-mail: biblioteka.pancha@gmail.com

Завідуюча – Шердіц Тетяна Едуардівна

Бібліотека-філія № 11 сімейного читання

вул. Дерев'янка, 11

Бібліотека заснована в **1949** р. у старому одноповерховому будинку по Очаківському провулку. У 1970-х роках отримала приміщення на вул. Дерев'янка, 11.

У 2009 р. в бібліотеці проведено капітальній ремонт, її оснащено комп'ютерною технікою. У 2010 р. шляхом об'єднання з бібліотекою № 34 для дорослих створено бібліотеку сімейного читання № 11. У 2011 р., як переможець II раунду конкурсу проектів програми «Бібліоміст», одержала комп'ютерну техніку.

Бібліотека-філія № 11 сімейного читання Шевченківської ЦБС обслуговує протягом року 3200 читачів мікрорайону різного віку, співпрацює з дошкільними та шкільними закладами району. Пріоритетний напрямок роботи – сімейне читання. Фонд складається з української і зарубіжної класики, літератури з історії рідного краю, енциклопедій, довідників, словників, новітньої літератури з усіх галузей знання. Співробітники бібліотеки-філії № 11 сімейного читання проводять заняття для дітей за темою «Безпечний Інтернет».

У бібліотеці працює літературна вітальня, де збираються письменники і поети Харківщини. Свої роботи виставляють харківські художники.

Бібліотека-філія № 11 сімейного читання у [Facebook](#)

E-mail: motuzova.elena@gmail.com

Завідуюча – Мотузова Олена Володимірівна.

Бібліотека-філія № 17 для сліпих

вул. Клочківська, 61/63

Бібліотека заснована в **1950** р. як спеціалізована. У 1954 р. їй присвоєне ім'я Л. Л. Гіршмана. З 1963 р. знаходиться в будівлі по вул. Клочківській. У 2009 р. у бібліотеці проведено ремонтні роботи. Сьогодні це єдина на Харківщині спеціалізована бібліотека, що обслуговує читачів не тільки міста Харкова, але і Харківської області.

Фонд бібліотеки складають книги, видані рельєфно-крапковим шрифтом Брайля, і документи на магнітолентах, касетах, аудіокниги на CD у форматі MP3, а також видання на традиційних носіях. У читальному залі є тіфологічні засоби: пристосування для письма за системою Брайля (прилад, грифель, спеціальний папір), магнітофони для прослуховування рулонів, касет, комп'ютери для CD, оснащені навушниками для зручності користувачів з обмеженими можливостями.

Бібліотека-філія № 17 для сліпих співпрацює з підприємствами Українського товариства сліпих, школою-інтернатом для сліпих дітей та обласним соціальним фондом захисту інвалідів. Одне із завдань бібліотеки – розвиток творчих здібностей, допомога у творчій самореалізації читачів-інвалідів. У бібліотеці експонується постійна виставка «Творчість наших читачів». Незряча художниця Евеліна Ахматова подарувала бібліотеці тактильні картини для наймолодших користувачів, які ілюструють дитячі вірші, а також жартівливу фігурку, що символізує бібліотеку № 17.

Бібліотека-філія № 17 для сліпих у [Facebook](#)

E-mail: libgirshman@gmail.com

Завідуюча – Калініна Ганна Павлівна

Бібліотека-філія № 22 для дорослих

вул. Клочківська, 261

Бібліотека заснована у 1952 р. на вул. Очаківський, з 1963 р. міститься за нинішньою адресою. У 2010 р. бібліотеку було капітально відремонтовано, оснащено новими меблями. У 2011 р. був відкритий читальний зал, встановлено 2 комп'ютери з підключенням до Інтернету. Бібліотека-філія № 22 для дорослих щороку обслуговує понад 2000 користувачів. Її універсальний фонд складається з понад 19 тис. документів.

Бібліотека співпрацює з громадськими, культурними установами Харкова, з медичними та шкільними закладами мікрорайону. Традиційно проводяться виставки декоративно-прикладного мистецтва (печворку, вишивки, кераміки та ін.), на яких експонуються роботи читачів. У вересні 2014 р. з ініціативи читачів у бібліотеці був створений клуб цікавих зустрічей «У колі друзів». Девіз клубу: «Візьмемося за руки, друзі, щоб не пропасти поодиноці».

Проводяться різноманітні творчі конкурси для читачів.

Бібліотека-філія № 22 для дорослих у [Facebook](#)

E-mail: biblioteka22kharkov@gmail.com

Завідуюча – Щербак Інна Ярославівна

Бібліотека-філія № 35 для дітей

вул. Тобольська, 35

Бібліотека-філія № 35 для дітей існує з 23 серпня **1968** р. Відкрита була для обслуговування учнів середніх шкіл № 99, 129, 117 та дитсадка «Колокольчик». 23 грудня 1997 р. Бібліотека-філія для юнацтва і Бібліотека № 35 для дітей були реорганізовані в Бібліотеку № 35 для дітей та юнацтва.

Фонд бібліотеки: 42 тис. примірників художньої, навчальної, довідкової та науково-популярної літератури. У бібліотеці встановлені комп'ютери, підключені до мережі Інтернет.

Основні напрямки діяльності – допомога учням у засвоєнні шкільних програм, популяризація творів українських письменників і книг з історії рідного краю, організація дозвілля дітей.

Велика увага в роботі з дітьми приділяється літньому читанню. Співробітники бібліотеки погоджують програми заходів для літніх таборів з учителями шкіл і дитячих садків. Проводяться цикли літніх заходів під девізом «Літо на острові скарбів», а також ігрові та розважальні програми «Літні канікули – улюблена пора».

Бібліотека-філія № 35 для дітей [Facebook](#)

E-mail: bibliotekan35@ukr.net

Завідуюча – Чернецька Олена Дмитрівна

Бібліотека-філія «Бібліотека сімейного читання»

Пр. Л. Свободи, 32-А

Перша в Харкові бібліотека сімейного читання була відкрита 17 лютого **1992** р. на вул. Ахсарова, 4/6А. У 2002 р. бібліотеку переведено в приміщення, що знаходиться за нинішньою адресою.

Універсальний фонд бібліотеки становить 26 тис. примірників і розрахований на читачів різного віку. У 2011 р., як переможець II раунду конкурсу проектів програми «Бібліоміст», книгозбірня одержала комп'ютерну техніку.

Традиційними в роботі бібліотеки сімейного читання є акції «Приведи в бібліотеку маму і тата», «Приведи в бібліотеку брата і сестру», дні інформації та батьківські збори («Дитяче читання», «Що читати дитині» та ін.), літературні сімейні конкурси. Бібліотека сімейного читання щороку проводить конкурс «Наш сімейний формуляр».

Бібліотека сімейного читання у [Facebook](#).

E-mail: lib.fam.read@gmail.com

Завідуюча – Голик Олена Вікторівна.

Інформація про новини бібліотек ЦБС Шевченківського району відображаються на сайті [ЦМБ ім. В. Г. Белінського](#).

На базі ЦМБ В. Г. Белінського діють курси комп'ютерної грамотності для співробітників бібліотек.

Вагомий внесок у розвиток ЦБС зробили директори, які в різні роки очолювали ЦМБ ім. В. Г. Белінського та ЦБС, зокрема: Авернович Надія Никифорівна (1934–1944), Черкас Зінаїда Станіславівна (1944–1948), Хесина Марія Іллівна (1948–1959), Сазонова Марія Іванівна (1959–1985), Гамзе Зінаїда Семенівна (1986–1995), Фісенко Галина Василівна, лауреат міської премії 2008 року в галузі культурно-освітньої роботи за створення на базі бібліотеки культурно-просвітнього центру (1995–2013).

Плідно працювали: Бран Любов Марківна, Бондар Тамара Яківна, Діденко Лідія Іванівна, Крупчатнікова Аліса Михайлівна, Кабалкіна Циля Борисівна, Климова Маргарита Євгенівна, Каневцова Віра Платонівна, Немиткіна Ліна Іллівна, Сідельник Валентина Антонівна, Фрас Леніна Сергіївна.

Джерела

Центральна міська бібліотека ім. В. Г. Белінського [Електронний ресурс]. URL: <http://belinskogo.kh.ua>

Серенко Ірина Володимирівна

Статтю створено: 24.06.2018